

Geresnis komunalinių atliekų tvarkymas sumažins į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų kiekį

- Tikėtina, kad komunalinių atliekų kiekis padidės iki 25 proc. nuo 2005 m. iki 2020 m.
- Pagrindinis būdas, kuriuo galima sumažinti didėjančio atliekų kiekio poveikį aplinkai, patenkančių į sąvartyną atliekų kiekio mažinimas didinant perdirbamų atliekų kiekį.
- Kadangi atliekų perdirbimas bei deginimas, o gautos energijos panaudojimas taikomas vis plačiau, tikimasi, kad iki 2020 m. dėl komunalinių atliekų į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų kiekis gerokai sumažės.
- Atliekų kiekio augimo ribojimas dar labiau sumažintų į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų kiekį ir visuomenei bei aplinkai būtų visapusiškai naudingas.

Augantys atliekų kiekiai

1995 m. kiekvienam Europos gyventojui vidutiniškai teko 460 kg komunalinių atliekų. 2004 m. šis kiekis vienam asmeniui išaugo iki 520 kg. Prognozuojama, kad iki 2020 m. jis padidės iki 580 kg, t.y. per 25 metus šių atliekų kiekis iš viso išaugs beveik 50 proc. Numatoma, kad komunalinių atliekų kiekiai visų pirma didės dėl augančio gyventojų vartojimo (t. y. iki 2020 m. senosiose 15 ES šalių ir naujosiose 12 ES šalių jis kasmet vidutiniškai padidės atitinkamai 2 proc. ir 4 proc.) ir nekintančių dabartinio vartojimo įpročių.

Tačiau, kaip parodyta 1 pav., tarp 15 senųjų ES valstybių

narių (ES-15) ⁽¹⁾ ir 12 naujųjų ES šalių (ES-12) ⁽²⁾ pastebimi dideli skirtumai. 2004 m. ES-15 vienam gyventojui vidutiniškai teko 570 kg atliekų, tuo tarpu ES-12 šis skaičius siekė tik 335 kg. Vis dėlto vystantis ES-12 šalių ekonomikai ir keičiantis vartojimo įpročiams, atliekų kiekiai per artimiausius 15 metų tikriausiai didės ir pasieks dabartinį ES-15 šalių lygį. Tikėtina, kad iki 2020 m. komunalinių atliekų kiekiai ES-15 ir ES-12 padidės atitinkamai 22 proc. ir 50 proc. Per visą šį laikotarpį daugiau kaip 80 proc. viso komunalinių atliekų kiekio susidarė ES-15 šalyse.

Jei išskleistume visas iki 2020 m. ES susidariusias komunalines atliekas (t.y. apie

340 mln. tonų) ant žemės 30 cm sluoksniu jos užklotų Liuksemburgo dydžio plotą, o 2,5 m sluoksniu — Maltos dydžio plotą!

Tai rodo, kad norint įgyvendinti Šeštosios aplinkos veiksmų programos tikslus ir ženkliai sumažinti atliekų kiekius, reikia dėti didesnes pastangas ribojant atliekų susidarymą.

Daugiau perdirbti atliekų ir mažiau jų vežti į sąvartynus

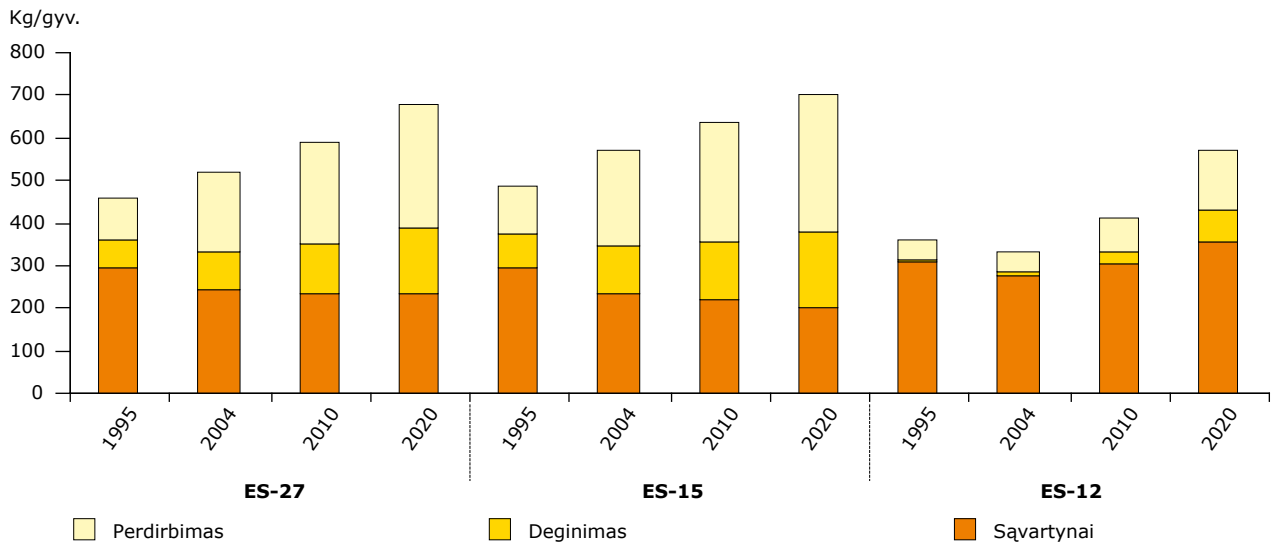
Anksčiau komunalinės atliekos daugiausia buvo vežamos į sąvartynus, bet per pastaruosius porą dešimtmečių į sąvartynus vežamų atliekų labai sumažėjo. 2004 m. 47 proc. visų ES komunalinių atliekų patekdavo į sąvartynus

⁽¹⁾ Austrija, Belgija, Danija, Suomija, Prancūzija, Vokietija, Graikija, Airija, Italija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Portugalija, Ispanija, Švedija, Jungtinė Karalystė.

⁽²⁾ Bulgarija, Kipras, Čekija, Estija, Vengrija, Latvija, Lietuva, Malta, Lenkija, Rumunija, Slovakija ir Slovėnija.

1 pav. Komunalinių atliekų susidarymas ir tvarkymas Europoje (vienam gyventojui)

Šaltinis: Eurostatas ir ETC/RWM.

(žr. 1 pav.). Tikimasi, kad iki 2020 m. šis procentas sumažės iki maždaug 35 proc. Šiuo metu perdirbama ar kitokiam antriniam panaudojimui perduodama 36 proc. atliekų, manoma, kad šis kiekis iki 2020 m. turėtų pasiekti maždaug 42 proc. 2004 m. būdavo sudeginama 17 proc. komunalinių atliekų; galima manyti, kad iki 2020 m. šis procentas išaugs iki 25 proc.

Šias ankstesnes ir prognozuojamas tendencijas lėmė įvairios politikos kryptys, kuriomis siekiama didinti pakuočių perdirbimą ir antrinį panaudojimą (pvz., Pakuočių direktyva, 1994 m.), o biologiškai suyrančių komunalinių atliekų nebevežti į sąvartynus (pvz., Sąvartynų direktyva, 1999 m.). Apskritai, numatoma toliau mažinti į sąvartynus vežamų komunalinių

atliekų kiekius ir, neskaitant kitos veiklos, taip stengtis įgyvendinti Šeštosios aplinkos veiksnių programos tikslus nacionaliniu ir Europos lygiu.

EAA leidinyje (EAA, 2007) yra pateikta įvairių valstybėse narėse taikomų atliekų tvarkymo pavyzdžių, susijusių daugiausia su sąvartynų direktyva.

Mažėjantys iš komunalinių atliekų į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų kiekiai

2005 m. Europos Sąjungoje iš tvarkomų atliekų į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų kiekiai sudarė apie 2 proc. viso į atmosferą išmetamų dujų kiekio.

Metanas — vienos iš šešių Kijoto protokolu kontroliuojamų

į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų, kurių susidarymas labiausiai susijęs su žemės ūkiu (ypač gyvulininkystės) ir sąvartynų veikla. Todėl ES sąvartynų direktyva gali padėti ES sumažinti į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų kiekį, pavyzdžiui, panaudojant metaną ir nebevežant biologiškai suyrančių komunalinių atliekų į sąvartynus. Kita vertus atliekų tvarkymo ir klimato kaitos politikos sąsaja akivaizdi ir energijos (kuri didina į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų kiekį) vartojime, rinkime, tvarkyme pramonėje naudojant atliekas.

Numatoma, kad didžiausi į atmosferą iš komunalinių atliekų išmetamų šiltnamio dujų kiekiai, devintojo dešimtmečio pabaigoje siekę 55 mln. tonų CO₂ ekvivalentų, iki 2020 m.

sumažės iki 10 mln. tonų CO₂ ekvivalentų per metus (2 pav.).

Tokio sumažėjimo galima tikėtis dėl dviejų priežasčių. Viena vertus, numatoma, kad atliekų, patenkančių į tvarkymo įrenginius, daugės, nes atliekų susidarymo vienam gyventojui rodiklis augs, o atliekų surinkimas gerės. Dėl šios priežasties į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų kiekiai didės. 2020 m. sąvartynuose susidaranti dujos sieks 60 proc. viso tokių dujų kiekio, o perdirbant ir deginant atliekas susidarantių dujų kiekiai sudarys po 20 proc.

Antra vertus, daugiau atliekų bus perdirbama ir deginama. Tokiu būdu bus mažinami (arba nebus išmetami) tiesiogiai į atmosferą išmetamų šiltnamio

dujų. Iki 2020 m. antrinis atliekų perdirbimas išmetamą dujų kiekį sumažins 75 proc., o atliekų deginimas – 25 proc.

Todėl numatoma, kad geresnis komunalinių atliekų tvarkymas Europoje sumažins į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų kiekį, ir aplinkai ekonomikos augimo daroma žala sumažės, kaip reikalaujama Šeštojoje aplinkos veiksnių programoje. Be to, tikėtina atliekų perdirbimo ir galimybių jas naudoti kaip išteklius tolesnė plėtra padės pasiekti ilgalaikį Teminėje prevencijos ir perdirbimo strategijoje nustatytą tikslą – tapti perdirbančia visuomene.

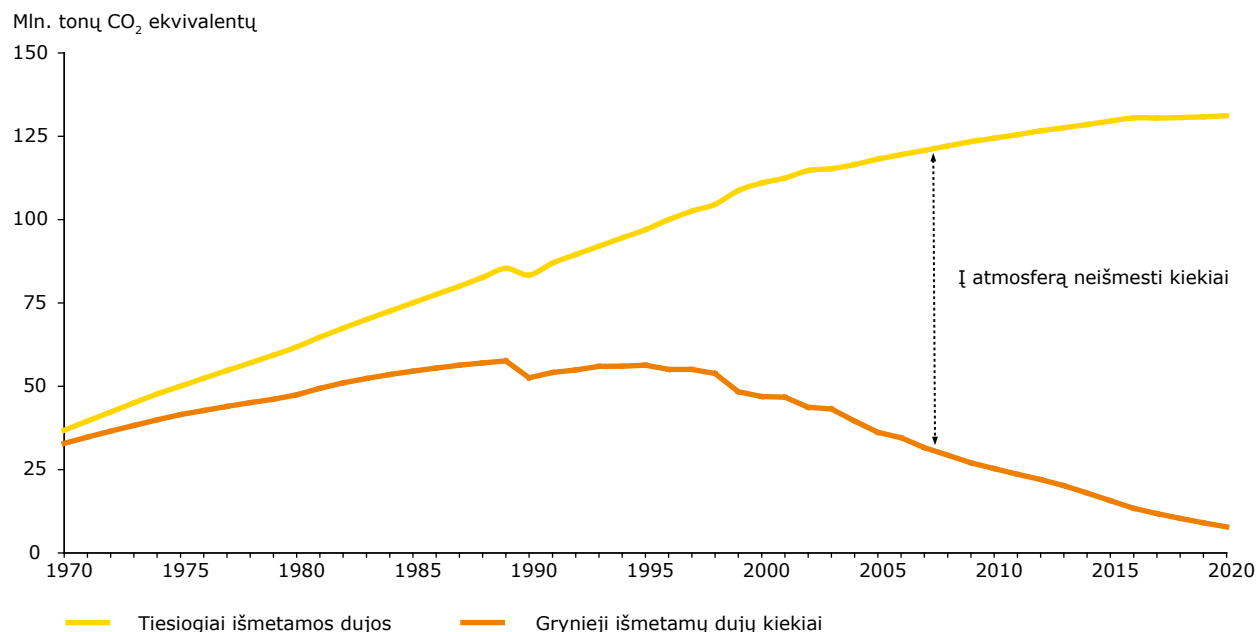
Šio tyrimo prognozės paremtos prielaida, kad atliekų tvarkymo pajėgumai išaugs ir atitiks paklausą. Tačiau jei investicijos

į naujus ir geresnius atliekų tvarkymo pajėgumus neatitiks augančio atliekų kiekio, į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų kiekiai gali išaugti dėl netinkamo atliekų tvarkymo.

Atliekų kiekio augimo ribojimo arba jo mažinimo tolesnė nauda

Nors prognozuojama, kad, nepaisant didėjančio atliekų kiekio, į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų kiekiai mažės, atliekų susidarymą ribojančios arba stabdančios priemonės dar veiksmingiau sumažintų iš atliekų tvarkymo sektoriaus išmetamų dujų kiekius. Manoma, kad dėl komunalinių atliekų rinkimo ir vežimo, kuris betarpiškai priklauso nuo susidarantių atliekų kiekio, sudaro mažiau nei 5 proc. viso

2 pav. Į atmosferą išmetamo šiltnamio dujų kiekio iš komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių tendencijos

Šaltinis: ETC/RWM.

iš atliekų sektoriaus į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų kiekio. Taip yra pirmiausia dėl to, kad paprastai komunalinės atliekos vežamos nedideliais atstumais. Tačiau 2020 m. šis procentas padidės iki 40 proc. viso išmetamų dujų kiekio.

Atliekų kiekio augimo ribojimas atneš ir kitokios naudos, pavyzdžiui, sumažės atliekų tvarkymui skiriamos lėšos, mažiau bus teršiamas oras (smulkiosiomis dalelėmis ir azoto oksidais), sumažės triukšmo renkant ir vežant atliekas. Jei atliekų susidarymas

nebus ribojamas, atliekų kiekiams didėjant, jų tvarkymui skiriamos lėšos gali smarkiai išaugti. Atliekų surinkimo ir tvarkymui skiriamos lėšos — ypač didelė našta, o atliekų susidarymas — tai iš esmės išteklių eikvojimas.

Apibendrinant reikia pasakyti, kad Europa negali ramiai žiūrėti, kaip dėl šiuo metu netausojančio vartojimo ir gamybos didėja atliekų kiekiai, nes ilgainiui toks atliekų kiekio augimas niekais pavers visą pažangą, pasiektą atliekų tvarkymo sektoriuje.

Nuorodos

EC (2006), *European Energy and Transport — Trends to 2030 — update 2005* [„Europos energija ir transportas — tendencijos iki 2030 m., naujausia 2005 m. informacija“], Europos Bendrijos, DG TREN, Liuksemburgas.

EEA (2007), *The road from landfilling to recycling: common destination, different routes*, [„Nuo savartynų prie perdirbimo — vienas siekis, skirtingi veiklos metodai“] Europos aplinkos agentūra, Kopenhaga.

EEA (2008), EEA Briefing 2008/01, *Geresnis komunalinių atliekų tvarkymas sumažins į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų kiekį*, papildomas dokumentas, Europos aplinkos agentūra, Kopenhaga. http://reports.eea.europa.eu/briefing_2008_1/en/Supporting_document_to_EEA_Briefing_2008-01.pdf.

European Environment Agency
Kongens Nytorv 6
1050 Copenhagen K
Denmark

Tel.: +45 33 36 71 00
Fax: +45 33 36 71 99

Web: eea.europa.eu
Enquiries: eea.europa.eu/enquiries

